

bestemme omfanget af sine beføjelser. Traktaten er med andre ord fortsat afgrænset positivt og ikke negativt.

Traktatændringen overlader ikke al lovgivende, dømmende eller udøvende magt. Den omstændighed, at der, også efter den nye udformning af bestemmelserne i art. 1-3, jf. art. 235, består en ikke ubetydelig fortolkningstvivil om rækkevidden af bestemmelserne, udelukker ikke anvendelsen af grundlovens § 20. Heller ikke den omstændighed, at der sker en udvidelse af EF-samarbejdet i kvantitativ henseende, gør § 20 uanvendelig. Grundlovens § 20 indeholder som nævnt ovenfor i pkt. 1.3.2.2 2. ingen kvantitativ begrænsning i de beføjelser, som kan overlades.

Overladelsen af de beføjelser, som kan udøves i medfør af art. 235, må på den baggrund efter Justitsministeriets opfattelse også i forhold til den nye formulering af art. 2 og 3 anses for at finde sted »i nærmere bestemt omfang«, og vil derfor kunne ske efter proceduren i grundlovens § 20.

2.3.3. Subsidiaritetsprincippet.

I art. 3 B introduceres et nyt princip, *subsidiaritetsprincippet*.

Princippet indebærer, at Fællesskabet på de områder, som ikke hører ind under Fællesskabets enekompetence, kun handler, hvis og i det omfang målene for den påtænkte handling ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemsstaterne og derfor på grund af den påtænkte handlings omfang eller virkninger bedre kan gennemføres på fællesskabsplan.

Subsidiaritetsprincippet har karakter af en begrænsning af EF's kompetence. Princippet synes ikke at give anledning til statsretlige overvejelser.

2.3.4. Unionsborgerskab.

Ved unionstraktatens art. 8 indføres et unionsborgerskab. Unionsborgerskab har enhver, der er statsborger i en medlemsstat.

Ifølge grundlovens § 44, stk. 1, kan ingen udlænding få indfødsret (statsborgerskab) uden ved lov. Bestemmelsen berøres ikke af traktatens bestemmelser om unionsborgerskab, idet spørgsmålet om, hvorvidt en person har statsborgerskab i en medlemsstat, afgøres efter den pågældende medlemsstats egen lov, jf. art. 8,

stk. 1, og konferencens slutakterklæring om statsborgerskab i en medlemsstat.

Enhver unionsborger har ifølge art. 8 A, stk. 1, ret til at færdes og opholde sig frit på medlemsstaternes område med de begrænsninger og på de betingelser, som er fastsat i traktaten og i gennemførelsesbestemmelserne hertil. Rådet kan ifølge art. 8 A, stk. 2, vedtage bestemmelser, der skal gøre det lettere at udøve de rettigheder, der er nævnt i stk. 1. Henvielsen i art. 8 A til de begrænsninger og de betingelser, som er fastsat i traktaten og i gennemførelsesbestemmelserne hertil, indebærer, at der ikke med reglen om unionsborgerskab på dette område overlades nye beføjelser til EF. Færdsels- og opholdsret i Danmark har EF-borgere – nu unionsborgere – som hidtil kun på de betingelser, som er angivet i traktaten og de hertil knyttede gennemførelsesbestemmelser. Dansk tilslutning til denne bestemmelse forudsætter på den baggrund ikke anvendelse af proceduren i grundlovens § 20.

Unionsborgere, der har bopæl i en medlemsstat, hvor de ikke er statsborgere, har ifølge art. 8 B valgret og er valgbare ved lokalvalg i den medlemsstat, hvor de har bopæl, på samme betingelser som statsborgere i denne stat. Denne ret kan udøves med forbehold af de nærmere bestemmelser, som Rådet enstemmigt på forslag af Kommissionen og efter høring af Europa-Parlamentet skal vedtage inden den 31. december 1994; de nærmere bestemmelser kan omfatte undtagelser, når specifikke problemer i en medlemsstat tilsiger dette. Tilsvarende gælder valg til Europa-Parlamentet, jf. art. 8 B, stk. 2.

Grundloven indeholder alene bestemmelser om, hvem der har valgret og er valgbare ved valg til Folketinget, jf. §§ 29 og 30. Grundloven er derimod ikke til hinder for, at personer uden dansk indfødsret tillægges valgret og valgbare ved lokalvalg og EF-Parlamentsvalg, og sådanne regler vedrørende lokalvalg findes allerede i dansk lovgivning.

For så vidt traktatens bestemmelse om valgret og valgbare ved lokalvalg er umiddelbart anvendelige, vil der efter Justitsministeriets opfattelse ikke foreligge en § 20-situation. Det skyldes, at bestemmelserne i så fald ved ændringen af tiltrædelsesloven sættes i kraft i Danmark, jf. ovenfor pkt. 1.3.2.1.1. Unionsborgeres valgret og valgbare ved lokale valg vil